

LAKIALOITE 127/2002 vp

Laki liikennevirhemaksusta ja tieliikennelain muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Lakialoitteessa esitetään säädettäväksi laki liikennevirhemaksusta. Samalla ehdotetaan lisättäväksi tieliikennelakiin (267/1981) uusi 103 a §. Lailla liikennevirhemaksuista on tarkoitus puuttua yhä yleisemmäksi käyneeseen virheelliseen liikennekäyttäytymiseen. Moderni tekniikka mahdollistaa tehokkaan automaattisen kamera-valvonnan. Tämän mahdollisuuden täysimääräinen hyödyntäminen liikennekulttuurin paranta-

misessa vaatii erityislainsäädäntöä. Ehdotus merkitsee sekä haltijavastuun että kunnallisen nopeusvalvonnan käyttöönottoa. Valvontavaltuudet ulottuisivat kuitenkin vain nopeusrajoituksen ylitykseen enintään 20 km:llä tunnissa. Tämän mukaiset maksut jäisivät kuntaan. Uuden käytännön odotetaan tuovan kunnille nettotuloja, vaikka ne joutuvat investoimaan tarvittaviin laitteisiin ja pitämään järjestelmää yllä.

PERUSTELUT

Nykykäytäntö tukee virheellisen liikennekäyttäytymisen yleistymistä. Poliisi ikään kuin joutuu sallimaan 15—20 kilometrin nopeusylitykset puuttumatta niihin millään tavoin. Poliisin arvion mukaan joka kolmas autonkuljettaja ajaa ainakin hiukan ylinopeutta. Tämä käyttäytymisen perustuu odotukseen, ettei ylinopeudella ajamisesta koidu seuraamuksia. Poliisin tilastojen mukaan pelkästä ylinopeudesta määrätty rikesakkokin on harvinaisuus, etenkin kun on kysymys enintään 15—17 kilometrin nopeusylityksistä. Sisäasiainministeriön vuoteen 2005 ulottuvassa strategiassa edellytetään kuitenkin ylinopeuksissa noudatettavan 0-toleranssia. Tämän realisoiminen on poliisin nykyisin resurssein ja käytettävissä olevin konventionaalisin

keinoin osoittautunut mahdottomaksi tehtäväksi. Jopa varsinainen kaahaaminen on tästä syystä päässyt yleistymään. Surullisimmissa tapauksissa liikennesääntöjä noudattavat jalankulkijat ovat menettäneet kaahareiden yliajamina hengen. Tuoreeltaan Helsingin Huopalahdessa kaaharin käyttäytymisen tuottama jalankulkijan kuolema on synnyttänyt kansanliikkeen, joka on vaatinut kunnalliseen nopeudenvalkontaan ja haltijavastuuseen siirtymistä.

Nykyiseen osittain hallitsemattomaan tilanteeseen moderni tekniikka tarjoaa keinon, joka on koekäytössä osoittautunut tehokkaaksi apuvälineeksi. Automaattisessa kameravalvonnassa tutka ja kamera tallentavat kuvan, ajan ja paikan tietokoneen muistiin. Digitaalisesta kuvasta voi-

daan helposti suurentaa auton rekisteritunnus ja kuljettajan kasvot niin, että sekä auto että kuljettaja voidaan tunnistaa. Kuvat ja tiedot puretaan poliisilaitoksella. Tiedot kaahareista ja heidän käyttämistään autoista voidaan lähettää sähköisesti postiin, joka tulostaa ne ja lähettää maksukirjeet ylinopeutta ajaneiden autojen omistajille/haltijoille. Kysymyksessä on siis haltijavastuun käyttöönotto. Ajoneuvon omistajalla tai haltijalla, joka on suorittanut liikennevirhemaksun, olisi luonnollisesti oikeus saada siitä korvaus virheen tehneeltä kuljettajalta.

Samalla kun siirryttäisiin haltijavastuuseen, siirryttäisiin myös kunnalliseen liikennevalvontaan. Valtuudet olisivat samat kuin nykyisessä rikesakossa. Ne siis ulottuisivat vain nopeuden ylittämisiin enintään 20 km:llä tunnissa. Kunta investoisi laitteisiin ja pitäisi järjestelmää yllä, mutta se myös saisi sekä oman valvontansa että poliisin kirjoittamat ko. virhemaksut. Pienet kunnat voisivat perustaa tätä tarkoitusta varten toiminnasta vastaavia kuntayhtymiä. Testihavaintojen mukaan kunnallinen nopeudenvalvonta toisi kunnalle merkittäviä nettotuloja, vaikka suuremmat kuin virhemaksunopeudet annettaisiin suoraan poliisin tutkittaviksi. Uusi tekninen järjestelmä mahdollistaisi myös totuttautumisen 0-toleranssiin. Pienimmistä ylinopeuksista ajoneuvon omistajille/haltijoille lähetettäisiin ylinopeusmaksun sijasta huomatus, jonka tämä toimittaisi edelleen ajoneuvoa kuljettaneelle, jos omistaja/haltija ei itse ajanut autoa ylinopeudella kuljettaessa.

Ylinopeuksien merkitystä arvioitaessa seuraavat havainnot antavat viitteitä: Eräässä kameravalvontatitestissä yli tuhannesta autosta 178 ylitti sallitut nopeudet 6—10 kilometrin ylinopeudella,

39 ylitti 11—15 kilometrin ylinopeudella ja 5 ylitti 16—20 kilometrin ylinopeudella sekä yksi yli 20 kilometrin ylinopeudella. Näistä seuraamuksen kohteiksi joutui 45 kuljettajaa. Erään laajemman aineiston mukaan Helsingin eri osissa lähinnä asuntokaduilla (rajoitus 30—50 km/h) noin 15 % ylittää rajoituksen kuudella kilometrillä tunnissa tai sitä enemmän. Syyskuussa 2002 tutkittiin 3 400 auton nopeus, niistä yli 500 autoilijan ajokäyttäytymiseen olisi pitänyt puuttua kuuden kilometrin tunnissa puuttumiskynnyksellä. Vastaavasti taas ajalla 1.7.—31.8.2002 perinteisen liikennevalvonnan menetelmillä Helsingin liikennepoliisi kirjoitti 5 rikesakkoa nopeusylityksestä enintään 15 kilometriä tunnissa, 173 ylityksissä 16—20 kilometriä tunnissa sekä 506 rangaistusvaatimusta yli 20 kilometrin nopeusrikkomuksista.

Uusi automaattinen kameravalvonta mahdollistaisi ottaa Suomessa käyttöön Saksassa käytössä olevan rikepistejärjestelmän. Siinä pääpaino ei ole sinänsä korkeissa sakoissa, vaan karttuvien rikepistemäärien tuottamissa ajokielloissa. Automaattisella kameravalvonnassa syntyvää aineistoa on helppo käsitellä kuljettaja-/autonomistaja/haltijakohtaisella seurannalla.

Ehdotetulla järjestelmällä voidaan odottaa olevan merkittävä autonkuljettajien lainkunnioitusta lisäävä vaikutus. Varsin yleinen liikennevaloissa päin punaista ajaminen vähentyisi, kun koko ajan automaattisen kameravalvonnan olemassaolo olisi mielessä.

Tällä lailla on laaja yhteiskunnallinen tilaus.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki **liikennevirhemaksusta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Soveltamisala

Sallitun enimmäisnopeuden ylittämisestä moottorikäyttöisellä ajoneuvolla voidaan määrätä seuraamukseksi liikennevirhemaksu, jollei rikoslain (39/1889) 23 luvun 1—11 §:stä muuta johdu, sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

2 §

Liikennevirhemaksun määrääminen

Liikennevirhemaksun määrää poliisi tai muu tässä laissa säädettyä valvontaa suorittava toimenhaltija.

Jos sallitun enimmäisnopeuden ylittäminen on vähäinen, voidaan liikennevirhemaksun sijasta lähettää virheen tehneen ajoneuvon rekisteriin merkitylle omistajalle tai haltijalle kirjallinen huomautus.

3 §

Nopeusrajoitusten noudattamisen valvonta

Lääninhallitus voi kunnanvaltuuston esityksestä tai sen suostumuksella, saatuaan asianomaisen poliisipiirin päällikön lausunnon asettamallaan ehdoilla määrätä, että kunta tai kuntayhtymät alueillaan ja tiehallinto yleisten teiden osalta huolehtii nopeusrajoitusten noudattamisen valvonnasta ja liikennevirhemaksujen määräämisestä (kunnallinen liikennevalvonta).

Jos valvonta järjestetään 1 momentissa tarkoitettulla tavalla, kunnan tulee asettaa kunnallisen liikennevalvoja. Lääninhallitus määrää kuntayhtymälle siinä jäsenenä olevien kuntien yhteisen liikennevalvojan.

Muussa kuin 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa nopeusrajoitusten noudattamisen valvontaa poliisipiirissä johtaa ja valvoo poliisipiirin päällikkö, joka toimii myös liikennevalvojana. Lääninhallitus voi kuitenkin määrätä, että liikennevalvojana on poliisipiirin päällikön sijasta muu poliisipiirin toimenhaltija.

4 §

Kunnallisen liikennevalvonnan tehtävät ja valtuudet

Kunnallisen liikennevalvontahenkilökunnan tehtävänä on teknisiä valvontalaitteita käyttäen valvoa nopeusrajoitusten noudattamista ja antaa maksumääräyksiä liikennevirheiden johdosta sekä avustaa liikennevalvojaa valvontatoimeen liittyvissä muissa tehtävissä. Kunnallinen liikennevalvoja on valvonnan yleistä järjestelyä koskevissa asioissa poliisipiirin päällikön johdon ja valvonnan alainen.

Milloin kunnallinen liikennevalvoja tai valvontahenkilökunta katsoo, että liikennevirhemaksua ei voida määrätä virheen vakavuuden johdosta, hänen tulee ilmoittaa asiasta poliisille.

Moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettaja on velvollinen vaadittaessa selvittämään henkilöllisyytensä liikennevalvojalle tai valvontahenkilökunnalle.

Kunnallisen liikennevalvojan kelpoisuusehdoista ja tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

5 §

Liikennevirhemaksun suuruus

Jos suurin sallittu nopeus on enintään 40 kilometriä tunnissa, moottorikäyttöisen ajoneuvon

kuljettajalle voidaan määrätä suurimman sallitun ajonopeuden ylityksestä:

1) enintään 10 kilometrillä tunnissa 60 euron liikennevirhemaksu; ja

2) yli 10 kilometrillä tunnissa ja enintään 15 kilometrillä tunnissa 85 euron liikennevirhemaksu.

Jos suurin sallittu nopeus on vähintään 50 kilometriä tunnissa ja enintään 60 kilometriä tunnissa, moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajalle voidaan määrätä suurimman sallitun ajonopeuden ylityksestä:

1) enintään 10 kilometrillä tunnissa 50 euron liikennevirhemaksu;

2) yli 10 kilometrillä tunnissa ja enintään 15 kilometrillä tunnissa 85 euron liikennevirhemaksu; ja

3) yli 15 kilometrillä tunnissa ja enintään 20 kilometrillä tunnissa 115 euron liikennevirhemaksu.

Jos suurin sallittu nopeus on yli 60 kilometriä, moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajalle voidaan määrätä suurimman sallitun ajonopeuden ylityksestä:

1) enintään 10 kilometrillä tunnissa 40 euron liikennevirhemaksu;

2) yli 10 kilometrillä tunnissa ja enintään 15 kilometrillä tunnissa 70 euron liikennevirhemaksu; ja

3) yli 15 kilometrillä tunnissa ja enintään 20 kilometrillä tunnissa 100 euron liikennevirhemaksu.

Mopojalle voidaan kuitenkin määrätä suurimman sallitun ajonopeuden ylityksestä enintään 15 kilometrillä tunnissa 40 euron liikennevirhemaksu.

6 §

Maksun saaja

Liikennevirhemaksut saa valtio.

Tämän lain mukaisesti kunnallisessa valvonnassa olevalla alueella tehdyistä liikennevirheistä perittävät maksut saa kuitenkin kunta tai kuntayhtymä riippumatta siitä, onko maksumääräyksen antanut poliisi vai kunnallinen valvontahenkilökunta.

7 §

Maksuvelvollinen

Liikennevirhemaksusta on vastuussa se, joka virheen tapahtumisen aikaan on ajoneuvon omistaja tai se, jonka pysyvässä hallinnassa ajoneuvo on, jollei omistaja tai haltija saata todennäköiseksi, että ajoneuvo oli tuolloin ollut luvattomasti kuljettajan käytössä, taikka osoita, että hän muusta syystä ei ole velvollinen vastaamaan maksusta.

Maksuvelvollinen voidaan määrätä ajoneuvorekisterissä olevan tiedon mukaan.

Poliisi voi liikennevalvonnan yhteydessä todetuista tämän lain mukaisista liikennevirheistä määrätä liikennevirhemaksun kuljettajalle, mikäli tämän henkilöllisyys on selvä.

8 §

Maksun suorittaminen

Maksuvelvolliselle annetaan henkilökohtaisesti taikka lähetetään postitse kirjallinen maksumääräys suorittaa liikennevirhemaksu kuukauden kuluessa määräyksen antopäivästä uhalla, että maksu muutoin peritään ulosottoteitse.

9 §

Muutoksenhaku ja täytäntöönpano

Maksumääräys pannaan täytäntöön ilman tuomiota tai päätöstä noudattaen, mitä verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa (367/1961) säädetään.

Ajoneuvon kuljettajalla, omistajalla tai haltijalla, joka katsoo liikennevirhemaksua koskevan maksumääräyksen aiheettomaksi, on oikeus säädetyn maksuajan kuluessa vaatia liikennevalvojalta maksumääräyksen poistamista. Liikennevalvojan on viivytyksettä ratkaistava asia ja annettava päätös asianomaiselle tiedoksi.

Jos liikennevalvoja hyväksyy maksumääräyksen poistamista koskevan vaateen, hänen on poistettava maksumääräys, ja milloin maksu on jo suoritettu, määrättävä maksu palautettavaksi.

Liikennevalvojan maksumääräyksen poistamista koskevasta vaateesta annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

10 §

Kuljettajan korvausvastuu

Ajoneuvon omistajalla tai haltijalla, joka on suorittanut liikennevirhemaksun, on oikeus saada siitä korvaus liikennevirhemaksun aiheutta- neelta kuljettajalta.

11 §

Useammasta virheestä määrättävä liikennevirhemaksu

Jos samalla kertaa olisi määrättävä kahdesta tai useammasta liikennevirheestä liikennevirhemaksu, määrätään liikennevirhemaksu siitä vir-

heestä, josta on säädetty korkein liikennevirhemaksu.

Jos samalla kertaa olisi määrättävä seuraamus muistakin teoista kuin yhdestä tai useammasta liikennevirheestä, ei liikennevirhemaksua saa määrätä, vaan seuraamus määräytyy rikoslaissa säädetyn mukaisesti.

12 §

Tarkemmat säännökset

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta voidaan antaa valtioneuvoston asetuk- sella.

13 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
.

2.

Laki

tieliikennelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 3 päivänä huhtikuuta 1981 annettuun tieliikennelakiin (267/1981) uusi 103 a § seuraavas- ti:

103 a §

Liikennevirhemaksu

Liikennevirhemaksusta sallitun enimmäisno- peuden ylittämisestä moottorikäyttöisellä ajo-

neuvolla säädetään liikennevirhemaksusta anne- tussa laissa (/).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
.

LA 127/2002 vp — Erkki Pulliainen /vihr ym.

Helsingissä 9 päivänä lokakuuta 2002

Erkki Pulliainen /vihr
Annika Lapintie /vas
Janina Andersson /vihr
Rauha-Maria Mertjärvi /vihr
Tuija Brax /vihr
Merikukka Forsius /vihr
Satu Hassi /vihr

Kirsi Ojansuu /vihr
Anni Sinnemäki /vihr
Ulla Anttila /vihr
Osmo Soininvaara /vihr
Irina Krohn /vihr
Rakel Hiltunen /sd